PAMUĞUN SINIFLANDIRILMASI VE STANDARDİZYONU; TARİHÇESİ, ESASLARI, ÜNİVERSAL VE TÜRK PAMUK STANDARTLARI

Prof. Dr. Gülseren YAZICIOĞLU
E.Ü. Müh. Fak. Tekstil Müh. Böl. İZMİR

Bu yazıda pamuğun sınıflandırılması standardizyonunda dikkate alınan hususlar ile üniversal ve Türk pamuk standartlarında tarihsel gelişim anlatılmıştır.

Classification And Standardization Of Cotton; History, Principles, Universal And Turkish Standards Of Cotton

In this article, points taken into consideration about classification and standardization of cotton, and the historical development of universal and Turkish standards of cotton are explained.

Giriş

Standardizyon geniş anlamı ile "herhangi bir ürünün özelliklerini teknik esaslara dayalı olarak objektif ölçülere göre önceden belirlenmesini, belli sınırlar içinde sınıflandırılmasını belli tolerans içinde derecelendirilmesini öngören sistemi belirleyen esaslardır.(Harmancıoğlu M. ve Yazıcıoğlu G. 1979) Bu esaslara dayalı olarak tesbit edilen standartlara göre ürünü gruplara ayırma işlemine de "tasnif" veya "sınıflandırma" denir. (Şenel, M. 1969)

Bir tarım ürününün standardizyonunda derece özelliklerini, fiziksel özelliklerini, kusur toleranslarını tesbit etmek ve bunların nasıl belirleneceğini yöntemleriyle ortaya koymak önemlidir. Bu husus üreticinin belirli özelliklerini önceden bildiği ürünleri yetiştirmesini teşvik ettiği gibi tüketicinin de pazardan satın alacağı malın niteliklerini önceden bilmelerine hizmeti eder. Bir tarımsal ürün olan pamuğun nitelikleri üzerine çeşit, toprak, tohumluk, bakım, iklim, hastalık ve zararlılar ile hasat ve işlenme şeklinin çok önemli etkisi vardır. Buna göre birbirinden çok farklı olan pamuk partilerinin birlikte işlenmesinin tekstil endüstirisinde çeşitli problemlere yol açacağı aşikardır. Bu bakımdan pamuğun sınıflandırılması ve standartlarının belirlenmesi üretici kadar tekstil endüstrisini de çok yakından ilgilendirir.

Pamuk Standardizyonunun Esasları

Pamuk standardizyonunda iki husus dikkate alınmaktadır.

1. Derecesi 2. Karakteri

1. Pamuğun Derecesi (grade = grado): Pamuğun derecesi denilince; a) Rengi b) İçerdiği yabancı madde miktarı c) Hazırlanma durumu anlaşılır.

a) Pamuğun Rengi: Renk, pamuğun standardizyonunda, ticari hayata girdiğinden beri daima başta gelen bir özellik olarak görülmüş ve o nedenle sınıflandırılmada önemli rol oynamıştır. (Sepal et. all. 1985)

Açık ve koyu deve lifi rengi, açık mavi vb. bazı renkli pamuk çeşitleri varsa da bunlar çok azdır. Pamuk esasında beyazdır ve dünyada üretilen pamuklar "beyaz altın" olarak da tavsif edilirler. O bakımdan pamukta renk denildiğinde beyazın tonları anlaşılmalıdır. (Yazıcıoğlu, 1994) Beyaz olan pamukta renk değişimi tarlada kaldığı süre içinde kötü hava şartları, uygun olmayan depolama koşullarında mikroorganizmaların etkisi ile, bazı hastalık ve zararlıların etkisi ile meydana gelir. Örneğin, uzun süre güneş ışığının etkisi altında kalan pamuklar parlaklığını kaybeder ve krem renge çalar. Yağmur görmüş pamuklar griye döner. Bazı hastalık ve zararlar pamukta sarımtrak lekelerin oluşmasına sebep olur. Yaş veya fazla nemli olarak depolanan pamuklar fermantasyon sonucu gri-mavimtrak renk alır. Çırçırlama sırasında çigidi (tohumu) ezilen pamuklarıda sarı lekeli görülür. Buna göre pamuklar, "hafif benekli", "benekli", "renkli", "sarı renkli", "gri", gibi sıfatlar alır. O halde pamukta rengin değişmesi beyazın ton farklılıkları anlamına gelir. (Yazıcıoğlu, G. 1994)

b) Pamukta Yabancı Madde: Pamuk lifleri arasına karışan, yani pamuk liflerinin dışında fakat on-